Юридична відповідальність і ризики під час проведення інфузійної терапії

Лісневська Н.О.

Адвокатське об'єднання «АКТІО», м. Київ, Україна

Обґрунтування. Проблема юридичної відповідальності надзвичайно важлива для всіх медичних працівників (МП). Цю відповідальність МП несуть виключно за медичні порушення при виконанні своїх професійних обов'язків. Побутує хибна думка, що при ненаданні чи помилці в ході надання медичної допомоги поза межами медичного закладу МП нестиме відповідальність. Однак це не завжди так, оскільки МП у такому випадку розглядається як звичайний громадянин і несе звичайну громадянську відповідальність.

Мета. Охарактеризувати юридичні аспекти відповідальності МП, зокрема при проведенні інфузійної терапії (ІТ).

Матеріали та методи. Аналіз законодавчої бази.

Результати та їх обговорення. У суспільній свідомості сформувалася думка про велику відповідальність МП за життя та здоров'я людини. На жаль, в Україні люди часто не дбають про власне здоров'я й не вживають профілактичних заходів, перекладаючи всю відповідальність на МП. Громадяни мають право на охорону здоров'я та відшкодування неналежного надання медичної допомоги й заподіяної шкоди внаслідок дій МП. Згідно з опитуваннями, провідний страх МП – судовий позов від пацієнта. Цей страх необхідно зменшувати, оскільки лікар і медична сестра не повинні боятися своїх пацієнтів. За об'єктивною моделлю відповідальності, МП винен у заподіяній шкоді потерпілому (пацієнту), якщо середній громадянин вважає, що саме вчинки МП стали причиною несприятливого перебігу подій. Цю модель часто застосовують вітчизняні засоби масової інформації, хоча в Україні вона не є законодавчо закріпленою. В Україні впродовж тривалого часу домінувала кримінальна відповідальність за правопорушення в галузі медицини. Наразі існують кримінальна, адміністративна, дисциплінарна та цивільна (майнова). Відповідно до законодавства України, кримінальна відповідальність настає за злочин, який містить склад злочину, передбачений Кримінальним кодексом. Кримінальна діяльність суперечить самій суті медичної діяльності, тому до таких злочинів наявна особлива увага. Варто зауважити, що умисні кримінальні злочини, вчинені МП, трапляються набагато рідше, ніж злочини з необережності. Вагомою проблемою є те, що юристи не завжди розуміють специфіку медичного правопорушення. Існують обставини, в яких МП звільняються від відповідальності за кримінальне правопорушення. Цими обставинами

є дії за крайньої необхідності та в умовах, пов'язаних із ризиком. Крайня необхідність стосується невідкладних медичних втручань. Ці обставини часто супроводжують надання невідкладної допомоги при аваріях, військових діях і катастрофах.

ІТ часто є своєрідним експериментом, оскільки введені препарати можуть по-різному сприйматися пацієнтом навіть за умови нормального попереднього анамнезу. Лікування часто пов'язано з ризиком, тому, наприклад, у разі розвитку побічних явищ ІТ медична сестра, котра продовжує введення препарату за протоколом або поза протоколом (за умов узгодження з пацієнтом та/або колегою лікарів), не нестиме кримінальної відповідальності. Аналогічно при прийнятті рішення про припинення ІТ на тлі погіршення стану пацієнта медична сестра також не нестиме кримінальної відповідальності. За таких обставин медична сестра повинна якомога швидше повідомити лікаря про цю ситуацію й усунути небезпеку для пацієнта. Окремою категорією є випадки, в яких шкоду було завдано спеціально з корисливою метою. Таке найчастіше трапляється при хіміотерапії та в експериментальних дослідженнях. МП повинен ужити достатніх, на його думку, та відповідних його кваліфікації заходів для покращення стану пацієнта. Іноді медичним сестрам доводиться приймати рішення в умовах дефіциту часу, зокрема щодо заходів стосовно пацієнта з психіатричним захворюванням, який загрожує іншим людям. У таких випадках також відсутня кримінальна відповідальність, оскільки дію було вчинено з метою збереження життя та здоров'я інших людей.

Медичні злочини поділяються на професійні та службові. Перші пов'язані безпосередньо зі здійсненням професійних обов'язків (зараження ВІЛ/СНІД, незаконне проведення абортів, розголошення особистої інформації пацієнта, порушення прав пацієнта, ненадання медичної допомоги тощо). Варто зауважити, що не можна звинуватити за ненадання медичної допомоги, якщо вона не відповідає кваліфікації МП.

Висновки. 1. МП повинні знати свої права та діяти на благо пацієнтів. 2. Медичні злочини поділяються на професійні та службові. 3. Існують ситуації, в яких МП звільняються від кримінальної відповідальності.

Ключові слова: медичні працівники, юридична відповідальність, кримінальна відповідальність, медичні злочини.

Legal liability and risks during infusion therapy

Lisnevska N.O.

"ACTIO" Law Group, Kyiv, Ukraine

Background. The issue of legal liability is extremely important for all healthcare workers (HCW). HCW are solely responsible for medical violations during the performance of their professional duties. There is a misconception that in case of non-provision or error in the provision of medical care outside the medical institution, the HCW will be liable. However, this is not always so, as in this case the HCW is considered an ordinary citizen and bears ordinary civil liability.

Objective. To describe the legal aspects of MP liability, in particular, during infusion therapy (IT).

Materials and methods. Analysis of the legal framework.

Results and discussion. The public consciousness has formed the idea of the great responsibility of HCW for human life and health. Unfortunately, in Ukraine, people often do not care about their own health and do not take preventive measures, shifting all responsibility to HCW. Citizens have the right to receive health care and the right for the compensation of improper medical care and damage caused by the actions of the HCW. According to surveys, a lawsuit from a patient is the leading fear of HCW. This fear needs to be reduced, as the doctor and nurse should not be afraid of their patients. According to the objective model of liability, the HCW is guilty of the damage caused to the victim (patient), if the average citizen believes that the actions of HCW were the cause of the unfavorable course of events. This model is often used by domestic media, although in Ukraine it is not enshrined in law. For a long time, criminal liability for medical crimes has dominated Ukraine. Currently, there are criminal, administrative, disciplinary and civil kinds of liability. According to the criminal legislation of Ukraine, criminal liability arises for a crime that contains a crime according to the Criminal Code. Criminal activity contradicts the very essence of medical activity, so special attention is paid to such crimes. It should be noted that the intentional crimes committed by HCW are much less common than crimes of negligence. An important problem is that lawyers do not always understand the specifics of the nature of a medical crime. There are circumstances in which HCW are released from

liability for a crime. These circumstances include actions of extreme necessity and actions in risk settings. Extreme necessity often takes place in urgent medical interventions. These circumstances often accompany emergency care in case of accidents, military problems and disasters.

IT is often a kind of experiment, because the drugs administered may be perceived differently by the patient, even with a normal previous history. Because treatment is often associated with risk, for example, in case of IT side effects, a nurse who continues to administer the drug on a protocol or off-protocol (subject to consultation with the patient and/or the board of physicians) will not be criminally liable. Similarly, a nurse will not be criminally liable in case of deciding to discontinue IT due to the patient's deterioration. In such circumstances, the nurse should inform the physician of the situation as soon as possible and eliminate the danger to the patient as soon as possible. Cases in which the damage was caused intentionally for a useful purpose is a separate category of cases. This is most common in chemotherapy and in experimental studies. The HCW should take sufficient, in his opinion, and appropriate to his qualification measures to improve the patient's condition. Sometimes nurses have to make decisions in time deficit, for example, as for measures for a patient with a psychiatric illness that threatens other people. In such cases, there is also no criminal liability, as the act was committed to save the lives and health of others.

Medical crimes are divided into professional and official. The first are directly related to the performance of professional duties (HIV/AIDS, illegal abortion, disclosure of personal information of the patient, violation of the patient's rights, not providing medical care provision, etc.). It should be noted that the HCW cannot be blamed for not providing medical care if it does not meet his/her qualifications.

Conclusions. 1. HCW must know their rights and act for the benefit of patients. 2. Medical crimes are divided into professional and official. 3. There are situations in which HCW are released from criminal liability.

Key words: healthcare workers, legal responsibility, criminal responsibility, medical crimes.

Юридическая ответственность и риски при проведении инфузионной терапии

Лисневская Н.А.

Адвокатское объединение «АКТИО», г. Киев, Украина

Обоснование. Проблема юридической ответственности чрезвычайно важна для всех медицинских работников (МР). Эту ответственность МР несут исключительно за медицинские нарушения при исполнении своих профессиональных обязанностей. Существует ошибочное мнение, что при непредставлении либо ошибке в ходе оказания медицинской помощи за пределами медицинского учреждения МР будет нести ответственность. Однако это не всегда так,

поскольку МР в таком случае рассматривается как обычный гражданин и несет обычную гражданскую ответственность.

Цель. Охарактеризовать юридические аспекты ответственности МР, в частности при проведении инфузионной терапии (ИТ).

Материалы и методы. Анализ законодательной базы.

Результаты и их обсуждение. В общественном сознании сформировалось мнение о большой ответственности МР

за жизнь и здоровье человека. К сожалению, в Украине люди часто не заботятся о своем здоровье и не принимают профилактических мер, перекладывая всю ответственность на МР. Граждане имеют право на охрану здоровья и возмещение ненадлежащего оказания медицинской помощи и причиненного ущерба в результате действий МР. Согласно опросам, ведущий страх МР – судебный иск от пациента. Этот страх необходимо уменьшать, поскольку врач и медицинская сестра не должны бояться своих пациентов. Согласно объективной модели ответственности, МР виноват в причиненном ущербе потерпевшему (пациенту), если среднестатистический гражданин считает, что именно поступки МР стали причиной неблагоприятного хода событий. Эту модель часто применяют отечественные средства массовой информации, хотя в Украине она не является законодательно закрепленной. В Украине в течение длительного времени доминировала уголовная ответственность за правонарушения в области медицины. В настоящее время существуют уголовная, административная, дисциплинарная и гражданская (имущественная). В соответствии с законодательством Украины, уголовная ответственность наступает за преступление, которое содержит состав преступления, предусмотренный Уголовным кодексом. Криминальная деятельность противоречит самой сути медицинской деятельности, поэтому такие преступления привлекают особое внимание. Следует отметить, что намеренные уголовные преступления, совершенные МР, встречаются гораздо реже, чем преступления по неосторожности. Весомой проблемой является то, что юристы не всегда понимают специфику медицинского правонарушения. Существуют обстоятельства, в которых МР освобождаются от ответственности за уголовное преступление. Этими обстоятельствами являются действия при крайней необходимости и в условиях, связанных с риском. Крайняя необходимость касается неотложных медицинских вмешательств. Эти обстоятельства часто сопровождают оказания неотложной помощи при авариях, военных действиях и катастрофах.

ИТ часто является своеобразным экспериментом, поскольку введенные препараты могут по-разному восприниматься пациентом даже при условии нормального

предыдущего анамнеза. Лечение часто связано с риском, поэтому, например, при развитии побочных явлений ИТ медицинская сестра, продолжая введение препарата по протоколу или вне протокола (при условии согласования с пациентом и/или коллегией врачей), не будет нести уголовной ответственности. Аналогично при принятии решения о прекращении ИТ на фоне ухудшения состояния пациента медицинская сестра также не несет уголовной ответственности. При таких обстоятельствах медицинская сестра должна как можно скорее сообщить врачу о данной ситуации и устранить опасность для пациента. Отдельной категорией являются случаи, в которых ущерб был нанесен специально с корыстной целью. Такое чаще всего случается при химиотерапии и в экспериментальных исследованиях. МР должен принять достаточные, по его мнению, и соответствующие его квалификации меры для улучшения состояния пациента. Иногда медицинским сестрам приходится принимать решения в условиях дефицита времени, например касательно мер по отношению к пациенту с психиатрическим заболеванием, угрожающего другим людям. В таких случаях также отсутствует уголовная ответственность, поскольку действие было совершено с целью сохранения жизни и здоровья других людей.

Медицинские преступления делятся на профессиональные и служебные. Первые связаны непосредственно с осуществлением профессиональных обязанностей (заражение ВИЧ/СПИД, незаконное проведение аборта, разглашение личной информации пациента, нарушение прав пациента, неоказание медицинской помощи и т. д.). Следует отметить, что нельзя обвинять за неоказание медицинской помощи, если она не соответствует квалификации МР.

Выводы. 1. МР должны знать свои права и действовать во благо пациентов. 2. Медицинские преступления делятся на профессиональные и служебные. 3. Существуют ситуации, в которых МР освобождаются от уголовной ответственности.

Ключевые слова: медицинские работники, юридическая ответственность, уголовная ответственность, медицинские преступления.